

Ersättningsutredning enligt 31 kap Miljöbalken

Mora Våmhus S:2
i samband med förslag till bildande av naturreservatet Bonäsbrännan.

Objektnummer i VIC Natur: 1129608

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	3
2. Uppdragsbeskrivning	4
3. Underlag	5
4. Beskrivning	5
5. Ersättningsregler	7
6. Tolkning av restriktionernas effekter	8
7. Värderingsmetoder	8
8. Värdering av berörd del	9
9. Värdering hela fastigheten	13
10. Ersättning	13

1. Sammanfattning

Värderingsobjekt:	Fastigheten Mora Våmhus S:2 berörs av förslag till bildande av naturreservatet Bonäsbrännan. Objektnummer i VIC Natur: 1129608.
Uppdragsgivare:	Uppdragsgivare är Länsstyrelsen Dalarna, genom Kristin Persdotter.
Syfte:	Utlåtandet syftar till att utreda om ägaren till fastigheten är berättigad till ersättning enligt 31 kap miljöbalken och om så är fallet bedöma storleken på rätten till ersättning. Utförda besiktningar är ej av sådan karaktär att de uppfyller säljarens upplysningsplikt eller köparens undersökningsplikt enligt 4 kap 19 § jordabalken.
Värdetidpunkt	Värdetidpunkt är juni månad 2023.
Objektstyp:	Fastigheten utgörs av en obebyggd lantbruksenhet (110). Reservatsområdets areal inom fastigheten uppmätt i karta uppgår till ca 86 ha varav 85 ha är produktiv skogsmark och 1,2 ha är övrig mark. Det totala virkesförrådet uppgår till ca 20 000 m ³ sk.
Ersättning:	Hela fastighetens marknadsvärde bedöms minska med: 11 265 000 KRONOR Slutlig ersättning är totalt: 14 081 250 KRONOR

2. Uppdragsbeskrivning

Värderingsobjekt

Fastigheten Mora Våmhus S:2.

Uppdragsgivare

Länsstyrelsen Dalarna, genom Kristin Persdotter.

Objektnummer i VIC Natur: 1129608.

Syfte

Syftet med uppdraget är att bedöma om rätt till ersättning föreligger enligt 31 kap miljöbalken med anledning av föreslaget reservatsbeslut och om så är fallet bedöma storleken på rätten till ersättning.

Den totala skadan omfattar fastighetens marknadsvärdeminskning samt eventuell övrig ekonomisk skada som markägaren kan drabbas av. Förekomst av övrig skada utreds dock inte i denna ersättningsutredning. Inte heller har så kallade ackumulerade skador utretts.

Med marknadsvärde avses det mest sannolika priset vid en försäljning av en fastighet på en fri och öppen marknad under normala omständigheter.

Värdetidpunkt

Värdetidpunkt är juni månad 2023.

Förutsättningar

Syftet med naturreservatet är att vårda, bevara och återställa områdets värdefulla naturmiljöer i form av naturskogar och andra ingående naturtyper samt områdets helhetsvärden i form av ett stort, sammanhängande naturlandskap med sandtallskog som delvis är härjad av skogsbrand. Syftet är också att vårda och bevara den biologiska mångfalden knuten till dessa miljöer. Inom ramen för bevarandet av naturmiljöer ska reservatet också tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Fullständig beskrivning av reservatets ändamål återfinns i bilaga, där även de föreslagna reservatsföreskrifterna återfinns. Se bilaga 4.

Allmänna villkor

Svefa tar inte ansvar för oriktiga värdebedömningar orsakade av att uppdragsgivaren lämnat oriktiga eller ofullständiga sakuppgifter. Utlåtandet fritar inte en köpare i något avseende från dennes undersökningsplikt eller en säljare från dennes upplysningsplikt enligt 4 kap 19 § jordabalken.

Se även bifogade allmänna villkor för fastighetsvärderingar, bilaga 1.

3. Underlag

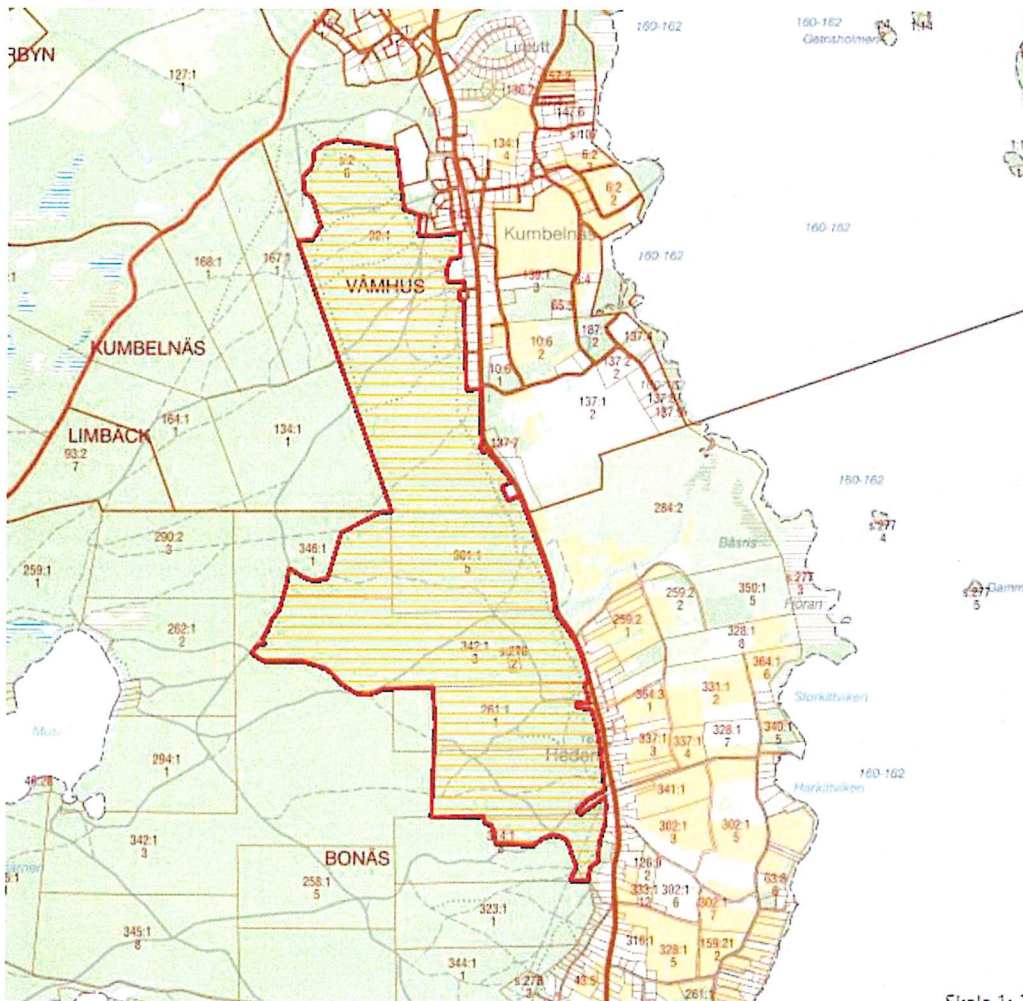
Utlåtandet grundas på fältinventering utförd av undertecknad under maj månad 2023. Fältinventeringen har utförts genom beståndsviss okuläruppskattning med relaskopinventering som underlag.

Som underlag har även nyttjats:

- länsstyrelsens karta över det planerade naturreservatet
- länsstyrelsens förslag till beslut inklusive föreskrifter för det planerade naturreservatet
- ortofotokarta
- ortsprismaterial
- laserdata

4. Beskrivning

Fastigheten, allmänt

Översikt fastigheten Mora Våmhus S:2.

Fastighetens totala areal är enligt fastighetsregistret ca 460 ha landareal. Enligt den förenklade fastighets-taxeringen FFT 22 är fastigheten åsatt typkod 110 obebyggd lantbruksenhet (110).

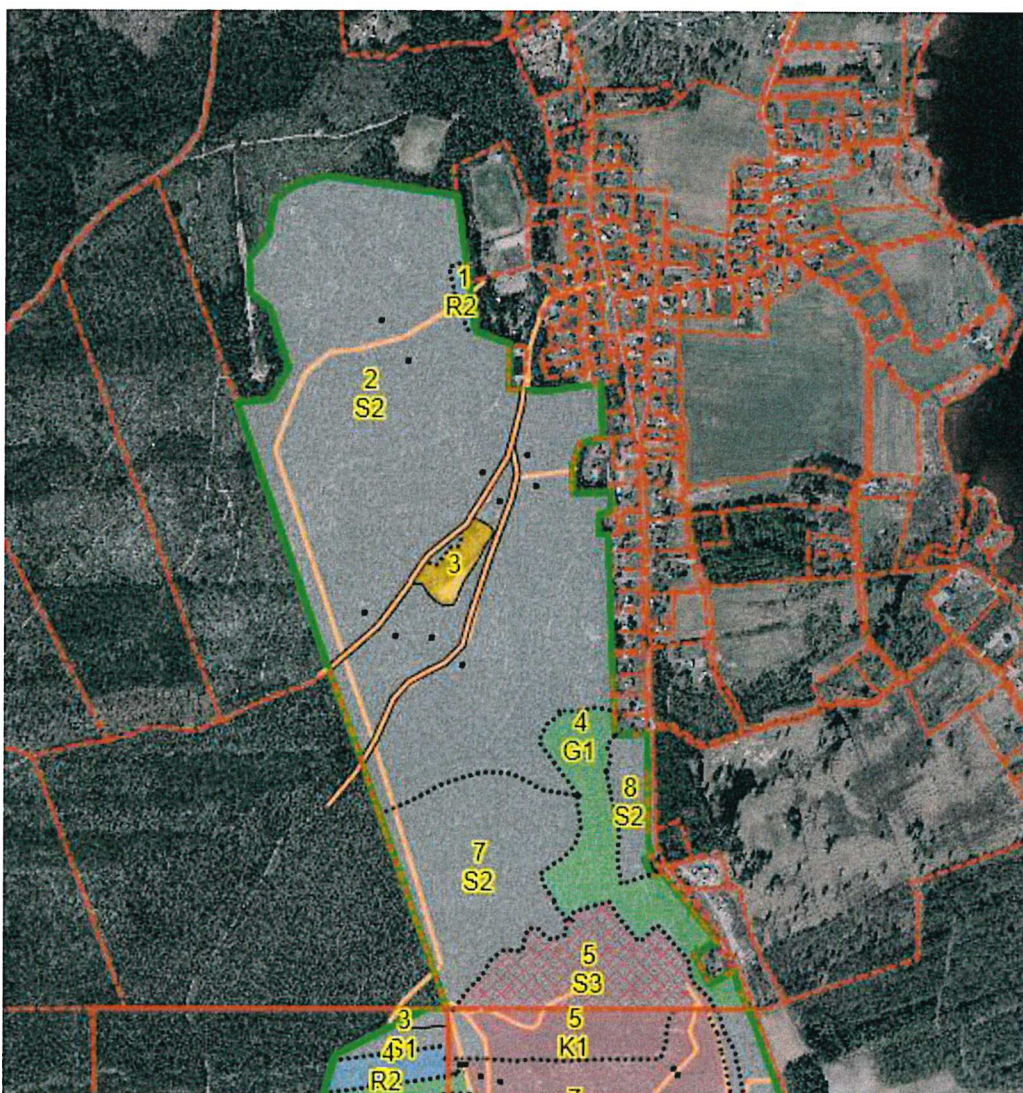
Lagfaren ägare är Våmhus Sockens Samfällighetsförening.

För övrig information om fastigheten se bifogat fastighetsdatautdrag, bilaga 2.

Område inom naturreservat

Av naturvårdsverkets karta över naturreservatet framgår att delar av rubricerad fastighet är belägen inom det aktuella reservatet.

Områdets areal uppmätt i karta uppgår till ca 86 ha varav 85 ha är produktiv skogsmark och 1,2 ha är övrig mark.

Översikt berört område av fastigheten Mora Våmhus S:2.

Skog och skogsmark

Området består av äldre sandtallskog vara i stort ett hela arealen består av slutavverkningsskog. Mindre arealer röjningsskog. Bestånd 5 är brandskadat, delar av bestånd 6 är även det brandskadat.

Marken har en produktionsförmåga på ca 5,1 m³sk/ha och år, vilket är normalt för området. Virkesförrådet bedöms till ca 20 000 m³sk. Förrådet motsvarar ca 233 m³sk/ha, vilket är högre än genomsnittet för området. Trädslagsfördelningen bedöms till 100 % tall.

Virkeskvalitet bedöms med hänsyn till ingående trädslag som normal. Drivningsförhållandena bedöms som normala. Vägarna i anslutning till värderingsobjektet bedöms hålla en god standard.

Avstånd till närmsta bilväg bedöms till ca 300 meter vilket är kortare än normalt.

Jakt

Områdets jaktbarhet och vilttillgång bedöms vara normal för området.

5. Ersättningsregler

Enligt 31 kap 4 § miljöbalken utgår ersättning till markägaren om den ekonomiska skadan når över kvalifikationsgränsen, som är överskriden när "pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten". Per definition utgår därför aldrig ersättning för förväntningsvärden eftersom endast skador i pågående markanvändning ersätts.

I begreppet pågående markanvändning ingår åtgärder som är att betrakta som normala rationaliseringsåtgärder. Med berörd del avses när det gäller skog en "behandlingsenhet" – ett eller flera skogsbestånd som avses kunna bli behandlade med samma åtgärd samtidigt. Beståndsindelningen skall ske efter fackmannamässiga grunder och ingen strikt biologisk indelning skall göras.

Värdering ska ske av den berörda delen före och efter restriktioner. Det är alltså två värden som ska jämföras. Dels den berörda delens värde med bortseende från reservatsplanerna (dock med beaktande av de generella hänsyn ägaren har att iaktta), dels den berörda delens värde med restriktioner enligt reservatsförslaget. Skadan på den berörda delen är lika med mellanskillnaden i värde (marknadsvärdeminskningen).

När värdeminskningen på den berörda delen bedömts, görs en prövning om denna värdeminskning är ett intrång som markägaren bör tåla utan ersättning eller ej. Vid bedömning av om kvalifikationsgränsen har uppnåtts skall övriga skador enligt 4 kap 1 § expropriationslagen beaktas liksom ackumulerade skador som uppstått under senaste 10-årsperioden (31 kap 9 § miljöbalken). Detta kan innebära att om pågående markanvändning inte avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten, så kan kvalifikationsgränsen ändå överskridas om den berörda delen tidigare drabbats av flera mindre intrång vars skada nu kan läggas ihop.

I det fall kvalifikationsgränsen är uppnådd skall ersättning utgå. På grund av miljöbalkens hänvisning till expropriationslagen skall vid bedömningen av ersättningens storlek marknadsvärdeminskningen på hela fastigheten beaktas d v s värde före restriktioner hela fastigheten minus värde efter restriktioner hela fastigheten. Enligt gängse skadeståndsrättsliga principer är både markägare och myndighet skyldiga till att inom rimliga gränser vidta åtgärder för att minska skadan.

Vid bedömningen av ersättningens storlek skall enligt 4 kap 1 § expropriationslagen ett påslag om 25 % på den bedömda marknadsvärdeminskningen göras.

6. Tolkning av restriktionernas effekter

Pågående markanvändning på fastigheten inom naturreservatsområdet:

Pågående markanvändning är skogsbruk/jakt inom hela området.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden. Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta eller på annat sätt skada marken i motsvarande omfattning,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfålle, med följande undantag:
 - a) befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas,
 - b) enstaka grenar och sly får röjas för att kunna se rågångsmarkeringar,
 - c) träd som fallit över markerade leder och övriga stigar får kapas, lyftas undan och lämnas kvar inom reservatet. Mindre träd och grenar som växer in över leder och stigar får röjas bort,
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte eller använda bekämpningsmedel,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning, med följande undantag:
 - a) enklare konstruktion av naturmaterial får uppföras vid jaktpass,
5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
6. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka eller samla djur till vissa platser, med följande undantag:
 - a) saltsten får sättas upp,
 - b) den urtagna räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter får lämnas,
 - c) småfåglar får utfodras.

Slutsatser:

Reservatsrestriktionerna innebär att det skogliga värdet släcks ut för all framtid.

Utdrag ur länsstyrelsens förslag till beslut om naturreservatet inklusive föreslagna föreskrifter bifogas i bilaga 4.

7. Värderingsmetoder

Två grundläggande metoder används för att få fram underlag för värdebedömningen, dels en marknadsanpassad avkastningsmetod, dels en ortsprismetod. Därutöver beaktas de för fastigheten unika förhållanden som kan påverka marknadsvärdet, men som inte beaktats i värderingsmetoderna.

Marknadsanpassad avkastningsmetod

Enligt denna modell värderas skogsmarken med Beståndsmetoden, som är en avkastningsmetod baserad på skoglig avkastning. Redovisade värden är marknadsanpassade genom att ett stort antal genomförda fastighetsaffärer på den öppna marknaden analyserats. Denna analys ligger till grund för det aktuella områdets skogliga värdekalkyl.

Utöver skogsvärdet i de olika delområdena/bestånden värderas följande övriga värdepåverkande faktorer eftersom de inte beaktas i Beståndsmetoden:

- Jaktmarksvärdet för hela området värderas genom analys av arrendeprişnivåer i regionen.
- Marknadsvärdet för det ingående skogsimpedimentet bedöms på grund av de marginella värdena mer schablonmässigt.

Ortsprismetod

Detta är en analysmetod där värderingsobjektet eller del av (hel fastighet, jordbruksmark, skogsmark etc) vid värdebedömningen jämförs med sålda fastigheter med samma verksamhetsinriktning och inom ett likvärdigt marknadsområde. I det valda ortsprismaterialet bör de viktigaste prispåverkande faktorerna, inom rimliga gränser, stämma överens mellan materialet och värderingsobjektet. Korrigering görs för tids- och egenskapsmässiga avvikelser gentemot jämförelseobjekten. Inför värdebedömningen bör normeringar av olika slag göras, t ex kr/ha, kr/m³sk, köpeskillingskoefficient (K/T).

8. Värdering av berörd del

Vid definition av berörd del måste man gå till förarbeten till lag. Definitionen av "behandlingsenhet" är ett eller flera bestånd som avses kunna bli behandlade med samma åtgärd samtidigt. I aktuellt fall kan skogsmarken delas upp i flera berörda delar om man ser det rent åtgärdsmissigt. Inom samtliga delar kommer dock kvalifikationsgränsen för ekonomisk skada att uppnås, varför en mer praktisk syn på avgränsningen har valts. Indelningen görs istället utifrån kriteriet att området skall behandlas med rationella skötselmetoder inom skogsbruk. Den ingående produktiva skogsmarken bedöms vara en berörd del (berörd del A).

Värdering före restriktioner (berörd del A)

Den berörda delen utgörs av produktiv skogsmark och pågående markanvändning är skogsbruk/jakt.

Avkastningsmetod

Skog

Enligt skogsbilaga baseras kalkylen på ett direktuttag om ca 17 400 m³sk. Vald avverkningstakt och värderingsförutsättningar bedöms spegla marknadens syn. Hänsyn till rotpostmarknaden (alternativt marknadstillägg, sedvanliga prislister tillägg, efterlikvid etc) tas genom pristillägg och bruttoprişkorrigering i värderingsförutsättningarna. De virkesprislister som använts vid avkastningsberäkningen är Storaensos timmerprislista och massavedsprislista nr: H823-0B och H123-1B.

Eftersom den produktiva skogsmarksarealen understiger 100 ha berörs området inte av ransoneringsregler (12 § skogsvårdslagen) om det betraktas som en egen enhet.

I värdekalkylen lämnas med hänsyn till marknadens syn 2 % av förnygringsavverkningsvolymen schablonmässigt som evighetsträd vid avverkning. I de enskilda bestånden har dock justeringar gjorts t.ex. genom att omfatta högre hänsyn i bestånd där höga naturvärden bedöms inskränka virkesuttaget vid avverkning, medan lägre hänsyn tas i de rena produktionsbestånden eller genom att trädslagsvalet styrs

Skogsvärdet bedöms utifrån pågående markanvändning på detta sätt till ca 9 832 000 kr. Beståndsmetodens värdekalkyl framgår av bilaga 3.

Jakt

Jakträttens värde bedöms med utgångspunkt från en bedömd regional långsiktig arrendepriisnivå med beaktande av värderingsobjektets speciella beskaffenhet för ändamålet. Arrendepriisnivån bedöms till 25 kr/ha och år. Efter kapitalisering med 4 % kalkylränta för all framtid erhålls 625 kr/ha vilket i sin tur ger ett delvärde om ca 55 000 kr.

Summering

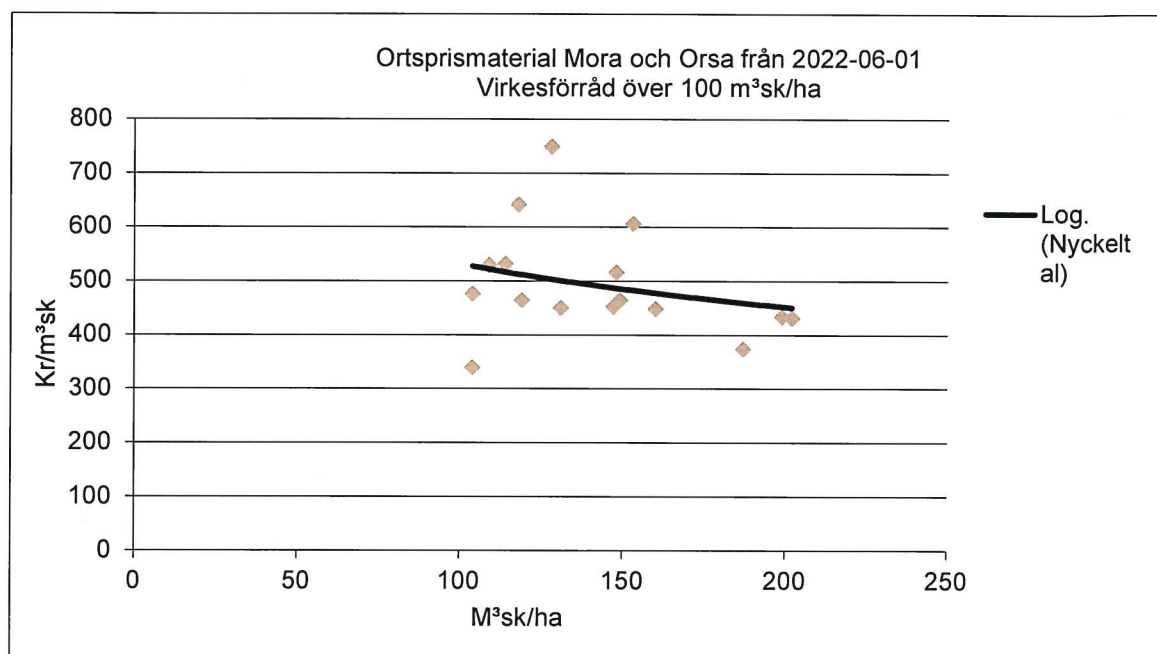
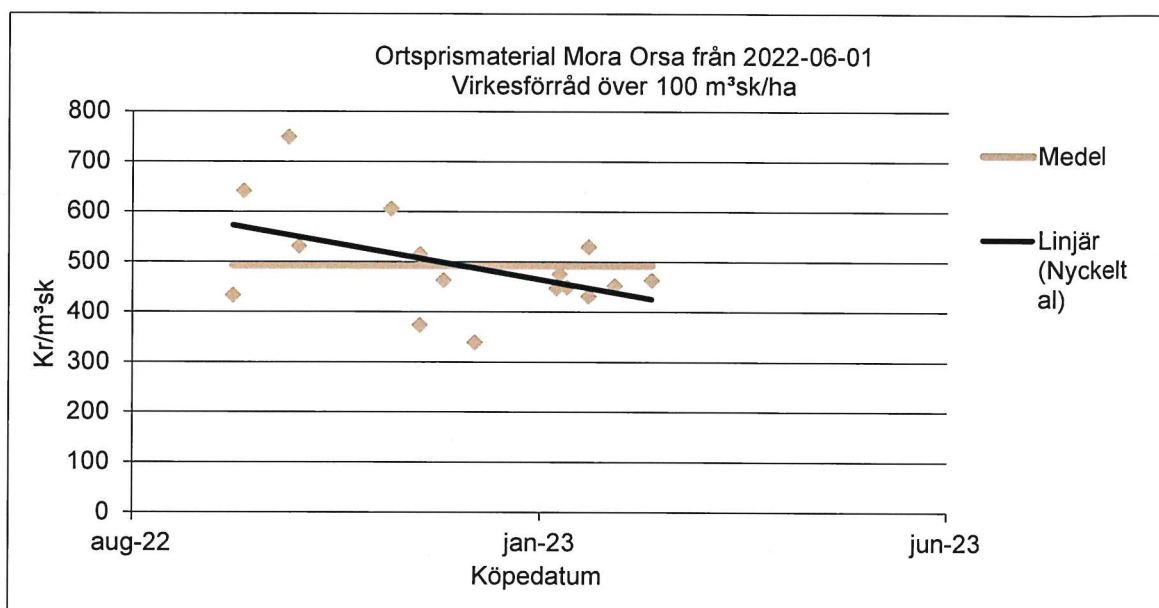
Summa marknadsrelaterade delvärden är avrundat 9 900 000 kr.

Ortsprismetod

Bedömningen av värde enligt ortsprismetoden sker genom analys av 16 stycken försäljningar av skogsdominerade fastigheter i Mora och Orsa kommuner från 2022-06-01 och fram till värdetidpunkten.

Dessa fastigheter är försålda på den öppna marknaden. Virkesförråd, arealer mm är kända genom prospekt el dyl. Urvalet består av fastigheter som sålts från år 2022-06-01 och framåt och med en volym överstigande 100 m³sk/ha. Snittpriset för fastigheterna är ca 495 kr/m³sk eller ca 70 000 kr/ha. Medelvolymen ligger kring 140 m³sk/ha. Genomsnittlig bonitet uppgår till ca 5,2 m³sk/ha. Andelen slutavverkningsbar skog är ca 50 %.

Ortsprismaterial

För fastigheter av den här typen bör en jämförelse främst göras över kr/m³sk. Prisutvecklingen bedöms under den undersökta perioden legat på en jämn och stabil nivå. Materialet ger med hänsyn tagen till prisutvecklingen ett värde kring 500 kr/m³sk eller ca 70 000 kr/ha.

Marknadsvärdet bedöms med stöd av ortsprismetoden till ca 10 100 000 kr.

$$500 \text{ kr/m}^3\text{sk} * 20\,000 \text{ m}^3\text{sk} \approx 10\,000\,000$$

Marknadsvärde före restriktioner

Marknadsvärdet före restriktionerna bedöms genom en sammanvägning av de båda metoderna. I aktuellt fall är de båda metoderna samstämmiga vilket tolkas som att de stödjer varandra.

Aktuell fastighet bedöms genom sitt stora virkesförråd med direkt avverkningsbara volymer vara en mycket attraktiv skogsfastighet, om den skulle bjudas ut på den öppna marknaden. Prisutvecklingen för skogsfastigheter har det senaste åren haft en tydligt stigande trend, just nu verkar det som att stegringen har stagnerat något men nivån ligger stabilt på en hög nivå. Virkespriserna är höga och efterfrågan på skogsråvara är fortsatt stark trots den rådande osäkerheten i konjunkturen. Aktuellt värderingsobjekt bör betraktas som bättre än genomsnittet i ortsprismaterialet och ett värde en bit över genomsnittet är vad man kan förvänta sig, detta främst med tanke på att i sort sett hela virkesförrådet är möjligt att slutavverka direkt. Avverkning är dessutom möjlig under större delen av året och vägarna i området håller god standard. Tänkbara köpare är i första hand rågrannar eller personer som redan äger skog i närheten.

Med hänsyn till ovanstående bedöms sammantaget marknadsvärdet av berörd del före restriktioner till **11 500 000 kr.**

Bedömt marknadsvärde motsvarar ca 575 kr/m³sk eller ca 135 000 kr/ha produktiv skogsmark.

Värdering efter restriktioner (berörd del A)

Hela området ska lämnas för fri utveckling förutom vissa naturvårdande åtgärder.

Avkastningsmetod

Skog

Efter det att restriktionerna gäller har således hela skogsproduktionen försvunnit ur brukandet av området. Avkastningsmetoden ger 0 kr.

Jakt

Restriktionerna innebär inga direkta inskränkningar i jakträtten. Jakträttsvärdet efter restriktioner bedöms uppgå till ca 55 000 kr.

Ortsprismetod

Något ortsprismaterial omfattande fastigheter belagda med restriktioner kan ej återfinnas, även om ett större urval används. Ortsprismetoden bedöms därför inte användbar.

Marknadsvärde efter restriktioner

Då ortsprismaterial saknas och övriga värderingsmetoder inte bedöms tillräckliga krävs en marknadssimulering för att bedöma värdet. Presumptiva köpare bedöms vara fastighetsägare med närliggande marker, som är beredda att betala mer än bara jaktvärdet. Fastighetens äganderättsvärden bedöms till stor del finnas kvar i fastigheten även efter restriktionernas införande, i form av exempelvis värdet av att äga sin egen mark, där man plockar svamp, promenerar, jagar m.m. Värdet av marken efter restriktioner bedöms till ca 2 000 kr/ha vilket motsvarar ca 180 000 kr. Jakträttsvärdet bedöms enligt ovan till ca 55 000 kr.

Marknadsvärdet av berörd del efter restriktioner bedöms till avrundat **235 000 kr**.

Prövning av kvalifikationsgräns (berörd del A)

Marknadsvärdet före restriktioner är	11 500 000 kr
Marknadsvärdet efter restriktioner är	235 000 kr
Marknadsvärdeskillnad = ekonomisk skada	11 265 000 kr

Värdeminskningen bedöms överstiga kvalifikationsgränsen enligt 31 kap 4 § miljöbalken och rätt till ersättning bedöms föreligga.

9. Värdering hela fastigheten

Till följd av miljöbalkens hänvisning till expropriationslagen skall vid bedömningen av ersättningens storlek marknadsvärdeminskningen på hela fastigheten beaktas d v s värde före restriktioner på hela fastigheten minus värde efter restriktioner på hela fastigheten.

Hela fastigheten är inte inventerad och de enda uppgifterna som finns tillgängliga att använda som värderingsunderlag för resterande del av fastigheten är taxeringsuppgifterna och flygbild. Kvaliteten och säkerheten i bedömningar utifrån dessa bedöms inte som tillräcklig för att i detta fall utgöra underlag för en värdebedömning. En presumtiv köpare torde se till skogsvärdet och avverkningsmöjligheterna i första hand. Marknadsvärdeminskningen för hela fastigheten med restriktioner bedöms i detta fall motsvara marknadsvärdeminskningen för den berörda delen med restriktioner, vars ekonomiska skada överstigit kvalifikationsgränsen.

Ovan bedömd ekonomisk skada uppgår till 11 265 000 kr.

10. Ersättning

Hela fastighetens marknadsvärde bedöms enligt ovan minska med **11 265 000 kr**. Det har inte undersökts om markägaren åsamkats någon annan ekonomisk skada än den ovan redovisade.

För de berörda delar vars ekonomiska skada understiger kvalifikationsgränsen utgår ingen ersättning över huvud taget.

Ytterligare intrångsersättning, uppräknig med 25 %

För slutlig ersättning skall enligt 4 kap 1 § expropriationslagen ett påslag göras med 25 % på tidigare bedömd marknadsvärdesminskning. Enligt ovan bedöms marknadsvärdesminskningen till 11 265 000 kr. Påslaget om 25 % uppgår därmed till 2 816 250 kr.

Ersättning ska därmed utgå med sammantaget **14 081 250 kr**.

Falun 2023-06-29

Finn Jerk Eriksson
Skogstekniker
Skog och Lantbruk, Svefa AB

Bilagor

Bilaga 1	Allmänna villkor för värdeutlåtande
Bilaga 2	Fastighetsdatautdrag
Bilaga 3	Skogsbilaga med beståndskarta
Bilaga 4	Utdrag ur länsstyrelsens förslag till beslut om naturreservat

Samrådsdokument för Bonäsbrännan med omnejd

(Namnet på det tänkta naturreservatet är ett arbetsnamn och kommer troligen att ändras.)

Syfte

Syftet med naturreservatet är att vårda och bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer i form av en delvis brandpräglad kontinuitetsskog av tall på ett flygsandfält samt artrikedomen kopplad till den. Förutsättningarna för den stora mångfalden av skyddsvärda arter, inte minst bland marksvampar och insekter, ska vidmakthållas och utvecklas.

Syftet är även att genom skötselåtgärder bibehålla och utveckla strukturer och en för naturtypen naturlig dynamik och därigenom öka andelen lämplig livsmiljö för de hotade arter som har sin hemvist där.

Naturreservatet har även som syfte att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer ge möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser i ett område som till stora delar nyttjas flitigt för rekreation.

Syftet ska uppnås genom att

- förvalta området genom fri utveckling kombinerat med att i delar där förutsättningar finns genomföra naturvårdsbränningar.
- i de fall naturvårdsbränning inte kan genomföras av praktiska skäl, i valda delar av området vidta skötselåtgärder för att skapa substrat och miljöer såsom långsamväxande och kådrika träd, död ved, sandblottor och ljusöppna, varma luckor.
- i de fall naturvårdsbränning inte kan genomföras av praktiska skäl, i valda delar av området vidta skötselåtgärder för att skapa substrat och miljöer såsom långsamväxande och kådrika träd, död ved, sandblottor och ljusöppna varma luckor.
- i föreskrifter medge undantag som möjliggör underhåll av leder och stigar som används frekvent.

Förslag till föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta eller på annat sätt skada marken i motsvarande omfattning,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfäälle, med följande undantag:
 - a) befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas,
 - b) enstaka grenar och sly får röjas för att kunna se rågångsmarkeringar,

- c) träd som fallit över markerade leder och övriga stigar får kapas, lyftas undan och lämnas kvar inom reservatet. Mindre träd och grenar som växer in över leder och stigar får röjas bort,
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte eller använda bekämpningsmedel,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning, med följande undantag:
 - a) enklare konstruktion av naturmaterial får uppföras vid jaktpass,
5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
6. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka eller samla djur till vissa platser, med följande undantag:
 - a) saltsten får sättas upp,
 - b) den urtagna räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter får lämnas,
 - c) småfåglar får utfodras.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder, anordningar och andra anläggningar för friluftslivets behov enligt föreskriftskarta,
2. skötsel och restaurering genom kontrollerad naturvårdsbränning i områden som framgår av föreskriftskarta. I begreppet innefattas förberedande åtgärder såsom borttagande av mindre granar eller gränssäkrande åtgärder, t.ex. anläggande av mineraljordssträngar eller borttagande av vissa träd som utgör en säkerhetsrisk längs gränsen.
3. tillskapande av sandblottor, borttagande av vissa träd för att skapa ljusöppna varmare ytor, friställande av naturvärdesträd samt tillfogande av skador på tallar genom exempelvis katning inom område som framgår av föreskriftskarta,
4. åtgärder i syfte att motverka skador som orsakas av invasiva arter eller för området främmande arter,
5. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - a. mindre, löst liggande grenar och kvistar får samlas in i syfte att göra upp eld,
2. framföra motordrivna fordon i terrängen på barmark.

Slutligen är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter).

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar och ledningar/ledningsgator som syns på beslutskartan. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion.

Förtydliganden av föreskrifter

I föreskrift C2 förbjuds terrängkörning för allmänheten. Att terrängkörning inte regleras i A-föreskrifterna grundas på behovet för markägarna att säkerställa tillträde till sina skiften på andra sidan reservatet.

I föreskrift C3 förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.